

ایران کنفرانس

اعلام شاخص دانشگاه‌های برتر در نظام های رتبه بندی بین المللی

معاون پژوهشی و فناوری پایگاه استنادی علوم جهان اسلام گفت: نظام های رتبه بندی می کوشند تا کیفیت دانشگاه ها را با توجه به سه محور آموزش، پژوهش و خدمات سنجش کنند اما در عمل بیشتر پژوهش سنجش می شود.

به گزارش خبرنگار مهر، دکتر علی گزنی با اعلام این خبر افزود: به صورت نظری این نظام ها، کیفیت را با توجه به سه محور آموزش، پژوهش و خدمات مورد سنجش قرار می دهند، اما در عمل بیش از هر چیزی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه در محورهای یاد شده مورد سنجش قرار می گیرند. به هر ترتیب تغییر کارکرد دانشگاه ها از نهادهایی آموزش محور به پژوهش محور در برخی از کشورهای پیشرفته تر علمی از سال ها قبل مورد توجه قرار گرفته است.

معاون پژوهشی و فناوری پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) گفت: به هر ترتیب تغییر کارکرد دانشگاه ها از نهادهایی آموزش محور به پژوهش محور در برخی از کشورهای پیشرفته تر علمی از سال ها قبل مورد توجه قرار گرفته است.

معاون پژوهشی و فناوری پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) افزود: با وجود این که استفاده از نظرخواهی به عنوان یک روش برای محاسبه میزان کیفیت دانشگاه ها از دیرباز با پرسش های فراوانی روبرو بوده است، بخش عمده تکیه نظام رتبه بندی QS بر همین روش است. همچنین نظام رتبه بندی تایمز نیز بخشی از شاخص ها را به همین شکل مورد سنجش قرار می دهد. نتایج این دو رتبه بندی با یکدیگر تفاوت قابل ملاحظه ای دارند. همچنین تفاوت قابل ملاحظه ای بین نتایج رتبه بندی QS و سایر نظام های رتبه بندی بین المللی وجود دارد.

وی اضافه کرد: رتبه بندی کلیه دانشگاه های دنیا و اعلام برترین ها برای نظام های رتبه بندی هزینه بسیار بالایی دارد، بنابراین آن ها به صورت گزینشی عمل می کنند. هر چند بخشی از دانشگاه ها از کشورهای پیشرفته تر علمی در این نظام ها به صورت ثابت حضور دارند، اما تفاوت های اساسی بین نظام های رتبه بندی با توجه به دانشگاه های رتبه بندی شده وجود دارد. از همین رو، مثال های متعددی وجود دارند که به یک دانشگاه در یک نظام رتبه بندی، رتبه بالایی اختصاص داده شده، اما این دانشگاه در سایر نظام ها یا هیچ گونه ای رتبه ای ندارد یا از رتبه بسیار پایینی برخوردار است.

مجری رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام گفت: مطالعه چهار نظام رتبه بندی دانشگاهی شانگهای، لایدن، تایمز، QS و یوراپ نشان می دهد که شاخص های رتبه بندی در چهار محور عمده خلاصه می شوند: مرجعیت، بهره وری و دیپلماسی علمی و نیز تاثیر اقتصادی دانشگاه. این چهار محور از یکدیگر مستقل نبوده و عملکرد دانشگاه در یک شاخص بر سایر شاخص ها نیز اثر مستقیم دارد.

وی افزود: یکی از مهمترین شاخص های مرجعیت علمی تعداد استادهای صورت گرفته به تولیدات علمی دانشگاه ها هستند. 30 درصد امتیازها در تایمز به میزان استادهای دریافتی اختصاص دارند. یکی از ارکان رتبه بندی در لایدن استادهای هستند به نحوی که نیمی از شاخص ها براساس استادهای تعریف شده اند. در نظام رتبه بندی شانگهای کیفیت اعضای هیات علمی از طریق تعداد استادهای سنجیده می شود. پراستادترین دانشمندان و همچنین برندگان جوایز نوبل و مدال های علمی در این حوزه قرار می گیرند.

گزنی گفت: پایگاه استنادی ISI همواره از طریق بررسی تعداد و شبکه استادهای به پیش بینی برندگان جوایز نوبل می پردازد. تعداد استناد به ازای هر عضو هیات علمی شاخصی است که یک پنجم امتیازها در رتبه بندی QS به آن اختصاص دارد. یورآپ بیش از پنجاه درصد امتیازها را به صورت مستقیم و غیرمستقیم به استناد اختصاص داده است. در نظام های QS می تعیین نظرخواهی طریق از مرجعیت از بخشی تایمز و QS

وی افزود: از یک نگاه بهره وری علمی، حاکی از میزان تولیدات علمی دانشگاه در مجلات معتبر بین المللی است. شانگهای تعداد مقالات در مجلات نیچر و ساینس و همچنین تعداد مقالات نمایه شده در ISI را شمارش می کند. یک سوم امتیازها در یورآپ به تعداد مدارک تولید شده اختصاص دارد. حجم تولیدات علمی به نسبت تعداد اعضای هیات علمی در رتبه بندی تایمز مورد توجه قرار گرفته است. میزان تولیدات علمی از شاخص هایی است که بر مرجعیت علمی نیز تاثیرگذار است. در این مسیر بهره وری علمی شرط لازم بوده اما شرط کافی نیست.

گزنی گفت: همکاری های علمی یکی از شاخص های محاسبه درجه بین المللی بودن یک دانشگاه است. امروزه تحقیقات علمی متعددی نشان داده اند که همکاری های علمی باعث افزایش تعداد استادهای و همچنین بهره روی دانشگاه ها می شوند. هر چند درجه بین المللی بودن دانشگاه ها در نظام های لایدن و یورآپ برحسب میزان همکاری های علمی سنجیده می شود، نظام های رتبه بندی QS و تایمز درجه اشتهار دانشگاه را از طریق نظرخواهی تعیین می کنند. تعداد دانشجویان و اعضای هیات علمی بین المللی از شاخص های دیگر برای محاسبه میزان شهرت دانشگاه در سطح بین المللی هستند. شانگهای از این شاخص استفاده نمی کند.

وی یادآور شد: شاخص های دیگری نیز در نظام های رتبه بندی استفاده می شوند که هر چند می توان آن ها را در یک دسته دیگر قرار داد، اما بر سه شاخص دیگر تاثیر گذار هستند. دو نظام QS و تایمز از شاخص نسبت استاد به دانشجو استفاده می کنند. تایمز به بررسی درآمد حاصل از پژوهش ها، درآمد موسسه و درآمد حاصل از صنعت نیز می پردازد.